

1898 og 1899. Brevene har forbindelse med det tyske socialdemokratiske støtte til Gustav Johannsens interpellation i den tyske rigsdag om udvisningerne fra Nordslesvig under Köllerpolitikken.

Det har været kendt, men ikke særlig påagt, at det danske socialdemokrati tog initiativet til en ganske kraftig protestbevægelse mod Köllerpolitikken i efteråret 1898. Der blev afholdt fire store møder i København med angiveligt mere end 8.000 deltagere, hvorfra der rettedes en appel til den tyske nation. Også den tyske socialdemokratiske forening i København, Vorwärts, holdt protestmøde, og rundt i landet samledes danske socialdemokrater til lignende manifestationer. Man kender møder i Århus, Ålborg, Esbjerg, Odense, Grenå, Børgense og på Samsø.

Samtidig opfordrede H. P. Hansen det danske socialdemokrati til at formå det tyske søsterparti til at støtte det danske modstød i Berlin, og socialdemokratiske formænd, P. Knudsen, trådte i forbindelse med Liebkecht. På denne måde formidledes oplysninger om situationen i Nordslesvig til det tyske socialdemokrati, og et samarbejde etableredes mellem Liebkecht og Gustav Johannsen i Berlin om interpellationen i rigsdagen.

Den offentliggjorte brevveksling belyser denne situation og afslører interessante detaljer i den. Enkelte af brevene offentliggjordes allerede i samtiden i Socialdemokraten, men de fleste er fremdraget af Arbejderbevægelsens bibliotek og arkiv i København. P. Knudsens breve til Liebkecht er – med en enkelt undtagelse – gengivet efter de danske koncepter. De er medtaget i den originale danske form med en tysk oversættelse i noterne.

Til brevvekslingen mellem Knudsen og Liebkecht slutter sig et par breve

til P. Knudsen fra Valdemar Frederiksen og Gustav Johannsen.

H. P. Clausen

Hans Bendix: Troskyldigt forår. (Gyldendal, 1967). 221 s.

Tegneren Hans Bendix' erindringer – i hvert fald det nu udsendte – dækker barndom og ungdom frem til ca. 1918. Der siges kun lidt om store personligheder og afgørende, offentlige begivenheder. Set fra historiens synspunkt skal de da vurderes ud fra, hvad de beretter om dagligdagen. Hans Bendix voksede op i et nogenlunde velstående forretningsmiljø – faderen var en kendt manufakturhandler på Østergade i København. Bortset fra individuelle træk i skole- og familielivet, og de er meget, undertiden ustyrligt morsomt fortalte, er det en typisk højerestandskreds, der skildres både i dagligdagen og ved festlige lejligheder. Hvad der berettes af nyt er kun småtræk; noget flimrende er det også, og forfatteren har øjensynligt ikke noget særligt veludviklet talent for at give et mere systematisk tidsbillede, eller også har han ikke ønsket det. Bogen er væsentligst et bidrag til personen Hans Bendix' historie; undertiden fristes man til at formode: et bidrag til H. B.'s historie, som han gerne havde set den oplevet.

Vagn Dybdahl

Jens Winther (red.): Det frie slag – udvalgte artikler af redaktør Anders Vigen. (Berlingske Forlag, 1967). 265 s.

Efter en prisværdig sikker og god introduktion om Vigens liv og journalistik bringes en række lederartikler, samlede om emner. Der startes med kampagnen i »København« mod de

vestindiske øers salg og med de velkendte angreb på »Parvus« og socialdemokraterne for deres forbindelse med ham. De øvrige emner vedrører navnlig dels forsvarssagen, dels den konservative politik i 1920'erne og -30'erne. Endelig slutes med Vigens artikler om retsopgøret efter besættelsen. Som et post scriptum følger et par aldeles charmerende artikler, der viser Vigen som havemand.

Vagn Dybdahl

Peder Tabor: Situationer og profiler. Erindringer om begivenheder og mennesker. (Fremad, 1967). 173 s.

Peder Tabor er en fornem skribent, som det er en nydelse at læse. Det er beklageligt, at han er så reserveret, at han tier med meget, han som Social-Demokratens redaktør må vide besked om, eller at han i hvert fald ikke har valgt emner, som han kunne fortælle mere nyt om. Bogen består af 10 løststående afsnit; de tre behandler dansk politik: Staunings Lund-tale, baggrunden for 19. januar-erklæringen 1940 og krisen omkring Knud Kristensens afgang i 1947 og dannelse af det første ministerium Hedtoft. Bortset fra enkelte bemærkninger fra de implicerede, bringes der ikke nyt her. Fire artikler behandler episoder fra besættelsestiden; her gives det bedste i bogen dels i form af en brillant analyse af Harald Bergstedt, dels i en portrætskitse af H. P. Sørensen. Afsnit om Skjoldborg og Jørgen Nielsen uddyber forståelsen af de to digtere – her er det netop også Tabors erindringer, som danner grundlaget. Et stykke om Andelsbankens krak giver noget om Steinckes stilling over for spørgsmålet om retsforfølgelse mod bankens ledelse.

Vagn Dybdahl

Ebbe Munck: Døren til den frie verden. Erindringer 1939–1945. (Gyldendal, 1967). 269 s.

Ebbe Munck indleder selv sin bog med den bemærkning, at læseren forhåbentlig hurtigt vil erfare, at bogen ikke gør krav på at være historieskrivning. Dernæst minder han om, at hans dagbog fra 2. verdenskrig i en årrække har været til disposition for historikere gennem aflevering til Rigsarkivet. Dette er rigtigt, og det må erkendes, at om større og mere væsentlige forhold bringer disse erindringer ikke noget, som ikke er kendt, navnlig fra Jørgen Hæstrups bøger. Alligevel forekommer udgivelsen fuldt berettiget.

Erindringerne giver en række nye enkeltheder både om begivenheder og personer. Dette har naturligvis sin værdi. Mere betydningsfuldt, og hvad Hæstrup ikke har opholdt sig ved, er dog det indblik, bogen giver i Ebbe Muncks forudsætninger for at indtage den centrale position som modstandsbevægelsens »gesandt«, kontaktmænd, administrator m. m. i Stockholm, herunder også de personlige egenskaber, der var nødvendige. Det var bl. a. evne til at opnå fortrolighed hos vidt forskellige mennesker, kundskaber, mæglertalent, mod og beskedenhed. Det er formentlig også et udslag af disse evner og egenskaber, som gør, at de kun højst indirekte fremgår af teksten.

Teksten er rent kronologisk, og da der tilmed hverken er indholdsfortegnelse eller sagregister, bliver bogen noget vanskelig at benytte, når man vil følge en bestemt sag. Påfaldende er det også, at mens der stadig søges givet den almindelige baggrund i den danske udvikling, mangler der ofte baggrund for de forskellige personer, som pludselig optræder på arenaen.